

Қазақстан Республикасының жинақтаушы зейнетақы қорлары зейнетақы активтерімен жүзеге асыратын операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы

Күшін жойған

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2008 жылғы 28 қарашадағы N 99 Қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2008 жылғы 29 желтоқсанда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне N 5432 болып енгізілді. Күші жойылды - Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2011 жылғы 1 шілдедегі № 69 Қаулысымен.

Күші жойылды - ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 2011.07.01 № 69(алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) Қаулысымен.

Қазақстан Республикасының жинақтаушы зейнетақы қорлары зейнетақы активтерімен жүзеге асыратын операциялардың бухгалтерлік есебін жетілдіру мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы **ҚАУЛЫ Е Т Е Д І :**

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасының жинақтаушы зейнетақы қорлары зейнетақы активтерімен жүзеге асыратын операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулық бекітілсін.

2. Осы қаулы Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткен күннен бастап он төрт күн өткеннен кейін қолданысқа енгізіледі.

3. Осы қаулы қолданысқа енгізілген күннен бастап:

1) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының "Қазақстан Республикасының жинақтаушы зейнетақы қорлары зейнетақы активтерімен жүзеге асыратын операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" 2006 жылғы 27 қазандағы N 107 қаулысының (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде N 4458 тіркелген) ;

2) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының "Қазақстан Республикасының жинақтаушы зейнетақы қорлары зейнетақы активтерімен жүзеге асыратын операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" 2006 жылғы 27 қазандағы N 107 қаулысына толықтырулар мен

өзгерістер енгізу туралы" 2007 жылғы 27 тамыздағы N 96 қаулысының (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде N 4957 тіркелген) күші жойылды деп танылсын.

4. Бухгалтерлік есеп департаменті (Шалғымбаева Н.Т.):

1) Заң департаментімен (Шәріпов С.Б.) бірлесіп осы қаулыны Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткізу шараларын қабылдасын;

2) осы қаулы Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуден өткен күннен бастап он күндік мерзімде оны Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі орталық аппаратының мүдделі бөлімшелеріне, аумақтық филиалдарына, Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігіне, жинақтаушы зейнетақы қорларына және "Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы" заңды тұлғалар бірлестігіне жіберсін.

5. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары Д.Т. Ақышевқа жүктелсін.

Ұ л т т ы қ   Б а н к

Төрағасы

Ә. Сәйденов

Қ а з а қ с т а н

Р е с п у б л и к а с ы

Ұ л т т ы қ

Б а н к і

Б а с қ а р м а с ы н ы ң

2 0 0 8

ж ы л ғ ы

2 8

қ а р а ш а д а ғ ы

N 99 қаулысымен бекітілген

Қазақстан Республикасының жинақтаушы зейнетақы қорлары зейнетақы активтерімен жүзеге асыратын операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулық 1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы Нұсқаулық "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" 1995 жылғы 30 наурыздағы, "Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" 1997 жылғы 20 маусымдағы, "Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы" 2007 жылғы 28 ақпандағы Қазақстан Республикасының Заңдарына, Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілеріне, халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес әзірленді және Қазақстан Республикасының жинақтаушы зейнетақы қорлары (бұдан әрі – Қор) зейнетақы активтерімен жүзеге асыратын операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізуді жан-жақты көрсетеді.

2. Осы Нұсқаулықта "Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" 1997 жылғы 20 маусымдағы, "Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы" 2007 жылғы 28 ақпандағы Қазақстан

Республикасының Заңдарында, Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінде және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарында көзделген ұғымдар пайдаланылады.

3. Осы Нұсқаулықтың талаптарына және Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасына қайшы келмейтін қосымша бухгалтерлік жазбалар жасауға жол беріледі.

2-тарау. Осы Нұсқаулықта қолданылатын негізгі ұғымдар

4. Осы Нұсқаулықта мынадай ұғымдар пайдаланылады:

1) борыштық бағалы қағаздар – олардың иеленушісінің шығарылым талаптарымен белгіленген мөлшерде және мерзімде эмитенттен негізгі борыштың сомасын алу құқығын куәландыратын бағалы қағаздар;

2) есепке алу құны – сыйақы шегеріліп, бухгалтерлік баланста актив немесе міндеттеме сол бойынша көрсетілген құн;

3) мәміле бойынша шығындар – бұл қаржы активін немесе қаржылық міндеттеме сатып алу, шығару немесе сату үшін міндетті шарт болып табылатын оларды сатып алуға, шығаруға немесе әкетуге тікелей байланысты қосымша шығыстар;

4) Лондон Қымбат металдар нарығы қауымдастығының фиксингі – Лондон Қымбат металдар нарығы қауымдастығы белгілеген тазартылған қымбат металдардың құны. Лондон Қымбат металдар нарығы қауымдастығының фиксингі 1 троя унциясы үшін америкалық доллармен көрсетіледі;

5) сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы – бұл есептегі сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) сомасын біртіндеп ұйымның кірістеріне немесе шығыстарына жатқызу;

дисконт (жеңілдік) – борыштық бағалы қағазды сатып алу құны (есептелген сыйақыны қоспағанда) мен оның номиналдық құнының арасында туындайтын, инвестор (сатып алушы) үшін болашақ кезеңдердің кірістерін құрайтын теріс айырманың сомасы;

сыйлықақы – борыштық бағалы қағазды сатып алу құны (есептелген сыйақыны қоспағанда) мен оның номиналдық құнының арасында туындайтын, инвестор (сатып алушы) үшін болашақ кезеңдердің шығыстарын құрайтын оң айырманың сомасы;

6) үлестік бағалы қағаздар – ұйымның таза активтердегі (міндеттемелерді шегергендегі активтер) үлес құқығын куәландыратын бағалы қағаздар. Осы Нұсқаулықтың мақсатында борыштық бағалы қағаздарға акциялар, акцияларға

депозитарлық жазбалар, инвестициялық пай қорларының пайлары және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес борыштық бағалы қағаздардың анықтамасына түсетін басқа бағалы қағаздар.

3-тарау. Зейнетақы жарналарын алу және жинақталған зейнетақы қаражаттарын төлеу жөніндегі операциялардың бухгалтерлік есебі

5. Қор төлем құжаттарының және алдыңғы жұмыс күні үшін солардың пайдасына "Мемлекеттік зейнетақы төлеу орталығы" республикалық мемлекеттік қазынашылық кәсіпорнынан алынған міндетті зейнетақы жарналары мен өсімпұлдар аударылатын жеке тұлғалардың тізімдері негізінде тиісті шоттардың дебеті (бұдан әрі – Дт) және кредиті бойынша (бұдан әрі – Кт) мынадай бухгалтерлік жазбаларды жүзеге асырады:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

Кт 3390 65 "Жеке зейнетақы шоттарындағы жинақталған зейнетақы
қаражаттары".

6. Қате есептелген зейнетақы жарналарының және өзге түсімдердің сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

Кт 3390 64 "Қате есептелген зейнетақы жарналары сомасын қайтару
бойынша міндеттемелер".

7. Қате есептелген зейнетақы жарналары және өзге түсімдер ақшаны жөнелтушіге қайтарылған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 3390 64 "Қате есептелген зейнетақы жарналары сомасын қайтару
бойынша міндеттемелер"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

8. Басқа Қорлар мен сақтандыру ұйымдарына жинақталған зейнетақы қаражаттарын төлеген және аударған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

инвестициялық шоттан төлем шотына аударымның сомасына:

Дт 1060 62 "Ағымдағы шоттағы (төлем шоты) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)";

салымшы (алушы) алдындағы міндеттемелер сомасына:

- Дт 3390 65 "Жеке зейнетақы шоттарындағы жинақталған зейнетақы қ а р а ж а т т а р ы "
- Кт 3390 61 "Жинақталған зейнетақы қаражаттарын төлеу бойынша м і н д е т т е м е л е р " ,
- 3390 62 "Жинақталған зейнетақы қаражаттарын басқа жинақтаушы зейнетақы қорларына аудару бойынша м і н д е т т е м е л е р " ,
- 3390 63 "Жинақталған зейнетақы қаражаттарын сақтандыру ұйымдарына аудару бойынша міндеттемелер";
нақты төлем кезінде:
- Дт 3390 61 "Жинақталған зейнетақы қаражаттарын төлеу бойынша м і н д е т т е м е л е р " ,
- 3390 62 "Жинақталған зейнетақы қаражаттарын басқа жинақтаушы зейнетақы қорларына аудару бойынша міндеттемелер",
- 3390 63 "Жинақталған зейнетақы қаражаттарын сақтандыру ұйымдарына аудару бойынша міндеттемелер"
- Кт 1060 62 "Ағымдағы шоттағы (төлем шоты) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері) ",
- 3120 "Жеке табыс салығы".

4-тарау. Зейнетақы активтерін бағалы қағаздарға орналастыру бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі 1. Саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды есепке алу

9. "Саудаға арналған бағалы қағаздар" және "сату үшін қолда бар бағалы қағаздар" санаттарына жіктелген борыштық бағалы қағаздарды сатып алған кезде (мәміле бойынша шығындар кіретін сатып алу құнына) мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

сатып алынған борыштық бағалы қағаздардың таза құнына (олардың номиналдық құнынан аспайтын сомаға):

- Дт 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",
- 1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар" ,
- 2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар "

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)";

сыйлықақы, сондай-ақ мәміле бойынша шығындар сомасына:

Дт 1120 03 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша

- с ы й л ы қ а қ ы " ,
- 1140 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық
инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2030 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді
қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы"
- Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)";
дисконт (жеңілдік) сомасына:
- Дт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",
- 1140 01 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық
инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық
инвестициялар "
- Кт 1120 02 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша
дисконт" ,
- 1140 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық
инвестициялар бойынша дисконт",
- 2030 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді
қаржылық инвестициялар бойынша дисконт";
алдыңғы ұстаушы есептеген сыйақы сомасына:
- Дт 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
с ы й а қ ы " ,
- 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
с ы й а қ ы "
- Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

10. Саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша сыйақы есептеген кезде, есептелген сыйақы ставкасының сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

- Дт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер",
- 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер"
- Кт 6110 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға
байланысты кірістер".

11. Саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:
сыйлықақы амортизациясының сомасына:

- Дт 7310 02 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы амортизациясына байланысты шығыстар"
- Кт 1120 03 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша с ы й л ы қ а қ ы " ,
- 1140 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2030 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы"; дисконт (жеңілдік) амортизациясының сомасына:
- Дт 1120 02 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша д и с к о н т " ,
- 1140 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",
- 2030 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша дисконт"
- Кт 6110 03 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша дисконт амортизациясына байланысты кірістер".

12. Осы Нұсқаулықтың 10 және 11-тармақтарына сәйкес сыйақы және сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін, Қордың есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған борыштық бағалы қағаздар әділ құны бойынша қайта бағаланады және мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

егер саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздардың әділ құны оларды есепке алу құнынан жоғары болса:

Дт 1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң т ү з е т у " ,

1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету" ,

2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету"

Кт 6150 01 "Саудаға арналған бағалы қағаздар құнының өзгеруінен іске асырылмаған кірістер";

егер саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздарды есепке алу құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт 7470 03 "Саудаға арналған бағалы қағаздардың құнын өзгертуден болған іске асырылмаған шығыстар"

Кт 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс т ү з е т у " ,

1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ

құнын теріс түзету",

2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету";

саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздардың есептегі әділ құнын оң және теріс түзету сомасына:

Дт 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету",

1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",

2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету"

Кт 1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету",

1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",

2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету".

13. Құны шетел валютасымен көрсетілген саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздарды валюталардың айырбастау бағамы бойынша қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) оң бағам айырмасының сомасына:

Дт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",

1120 03 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша сыйлықақы",

1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету",

1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

1140 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы",

1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",

1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",

1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы",

2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",

- 2030 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",
- 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы "
- Кт 6250 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан іске асырылмаған к і р і с т е р " ;
- және бір мезгілде, теріс бағам айырмасының сомасына:
- Дт 7430 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар"
- Кт 1120 02 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша д и с к о н т " ,
- 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс т ү з е т у " ,
- 1140 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",
- 1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",
- 2030 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",
- 2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету";
- 2) теріс бағам айырмасының сомасына: Дт 7430 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар"
- Кт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",
- 1120 03 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша с ы й л ы қ а қ ы " ,
- 1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң т ү з е т у " ,
- 1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар " ,
- 1140 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету" ,

- 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы " ,
- 2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар" ,
- 2030 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",
- 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы " ;
- және бір мезгілде, оң бағам айырмасының сомасына:
- Дт 1120 02 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша д и с к о н т " ,
- 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс т ү з е т у " ,
- 1140 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",
- 1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",
- 2030 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",
- 2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету"
- Кт 6250 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан іске асырылмаған к і р і с т е р " .

14. Осы Нұсқаулықтың 10-тармағына сәйкес сыйақы есептегеннен кейін, эмитент саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақыны өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

- Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"
- Кт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы " ,

2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",

2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы".

15. Осы Нұсқаулықтың 10–12 аралығындағы тармақтарына сәйкес, саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған борыштық бағалы қағаздарды сатқан кезде сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін және сатып алынған борыштық бағалы қағаздар әділ құны бойынша қайта бағаланғаннан кейін, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздар бойынша амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",

1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар"

Кт 1120 03 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша сыйлықақы",

1140 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы",

2030 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы";

саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздар бойынша амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:

Дт 1120 02 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржы активтері бойынша дисконт",

1140 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",

2030 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша дисконт"

Кт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",

1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар";

саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша жинақталған оң қайта бағалау сомасына:

Дт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",

- 1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",
- 2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар"
- Кт 1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету",
- 1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",
- 2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету";
- саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша жинақталған теріс қайта бағалау сомасына:
- Дт 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету",
- 1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",
- 2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету"
- Кт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",
- 1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",
- 2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар";
- саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміленің сомасына:
- Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"
- Кт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",
- 1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",
- 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы",
- 2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",
- 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген

с ы й а қ ы " ;

саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміленің сомасы оларды есепке алу құнынан асқан жағдайда, айырманың сомасына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 6280 09 "Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан кірістер";
саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздарды есепке алу құны оларды сату бойынша жасалған мәміленің сомасынан асқан жағдайда, айырманың сомасына:

Дт 7470 10 "Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан болған шығыстар"

Кт 1120 01 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",
1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар".

16. Осы Нұсқаулықтың 10–12 аралығындағы тармақтарына сәйкес, эмитент саудаға арналған және сату үшін қолда бар борыштық бағалы қағаздарды өтеген кезде сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін және сатып алынған борыштық бағалы қағаздар әділ құны бойынша қайта бағаланғаннан кейін, эмитенттен түскен ақша сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",
1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",

1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы " ,

2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",

2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",

2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы".

2. Саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған үлестік бағалы қағаздарды есепке алу

17. "Саудаға арналған бағалы қағаздар" және "сату үшін қолда бар бағалы қағаздар" санаттарына жіктелген үлестік бағалы қағаздарды сатып алған кезде, мәміле бойынша шығындарды есепке ала отырып, үлестік бағалы қағазды сатып алу сомасына мынадай бухгалтерлік жазбаны жүзеге асырады:

Дт 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",
1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық
инвестициялар",
2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық
инвестициялар"
Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

18. Акционерлік қоғам акционерлерінің (Қор акцияларын сатып алған) жалпы жиналысында саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтер төлеу туралы шешім қабылданғаннан кейін, тиесілі дивидендтер сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер",
2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер"
Кт 6110 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға
байланысты кірістер".

19. Саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған үлестік бағалы қағаздар әділ құны бойынша және құны шетел валютасымен көрсетілген саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздар валюталарының айырбастау бағамы бойынша қайта бағаланғаннан кейін, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

егер саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздардың әділ құны оларды сепке алу құнынан жоғары болса, оң түзету сомасына және құны шетел валютасымен көрсетілген саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздар бойынша бағам айырмасының сомасына:

Дт 1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң
түзету",
1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ
құнын оң түзету",
2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық
инвестициялардың әділ құнын оң түзету"

Кт 6150 01 "Саудаға арналған бағалы қағаздар құнының өзгеруінен іске асырылмаған кірістер";

егер саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздардың есепке алу құны олардың әділ құнынан жоғары болса, теріс түзету сомасына және құны шетел валютасымен көрсетілген саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздар бойынша бағам айырмасының сомасына:

Дт 7470 03 "Саудаға арналған бағалы қағаздардың құнын өзгертуден болған іске асырылмаған шығыстар"

Кт 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету",

1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",

2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету";

саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздардың есептегі әділ құнының оң немесе теріс түзету сомасына:

Дт 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету",

1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",

2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету"

Кт 1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету",

1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",

2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету".

20. Эмитент саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздар бойынша дивидендтер төлеген кезде Осы Нұсқаулықтың 18-тармағына сәйкес дивидендтер есептелгеннен кейін, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",

2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер."

21. Саудаға арналған және сату үшін қолда бар сатып алынған үлестік бағалы

қағаздарды сатқан кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздарды әділ құн бойынша жинақталған оң қайта бағалау сомасына:

Дт 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",
1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",
2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар"

Кт 1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету",
1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",
2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету";

саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздарды әділ құн бойынша жинақталған теріс қайта бағалау сомасына:

Дт 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету",
1140 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",
2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету"

Кт 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",
1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",
2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар";

саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміленің сомасына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",
1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",
2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар";

саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміленің сомасы оларды есепке алу құнынан асқан жағдайда

, айырма ның сомасына :

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"
Кт 6280 09 "Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан кірістер";
саудаға арналған және сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағаздарды есепке
алу құны оларды сату бойынша жасалған мәміленің сомасынан асқан жағдайда,
а й ы р м а н ы ң с о м а с ы н а :
Дт 7470 10 "Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан болған шығыстар"
Кт 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",
1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық
инвестициялар",
2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық
инвестициялар".

3. Өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздармен операцияларды есепке алу

22. "Өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздар" санатына жіктелген бағалы қағаздарды сатып алған кезде (мәміле бойынша шығындар кіретін сатып алу құнына) мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:
өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған бағалы қағаздардың таза құнына (олардың номиналдық құнынан аспайтын сомаға):
Дт 1130 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар"
Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)";
сыйлықақы, сондай-ақ мәміле бойынша шығындар сомасына:
Дт 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді
инвестициялар бойынша сыйлықақы",
2020 03 "Сатып алынған, өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді
инвестициялар бойынша сыйлықақы"
Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)";
дисконт (жеңілдік) сомасына:
Дт 1130 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар"
Кт 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді
инвестициялар бойынша дисконт",
2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді
инвестициялар бойынша дисконт";

- бұрынғы ұстаушы есептеген сыйақы сомасына:
- Дт 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы",
- 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы"
- Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)".

23. Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы есептеген кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

- Дт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер"
- Кт 6110 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер".

24. Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясын жүргізген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

- сыйлықақы амортизациясының сомасына:
- Дт 7310 02 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы амортизациясына байланысты шығыстар"
- Кт 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2020 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы";
- дисконт (жеңілдік) амортизациясының сомасына:
- Дт 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша дисконт",
- 2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша дисконт"
- Кт 6110 03 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша дисконт амортизациясына байланысты кірістер".

25. Құны валюталарды айырбастау бағамы бойынша шетел валютасымен көрсетілген бағалы қағаздарды қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

- 1) оң бағам айырмасының сомасына:
- Дт 1030 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
- 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",

- 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы " ,
- 2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",
- 2020 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы "
- Кт 6250 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан іске асырылмаған к і р і с т е р " ;
және бір мезгілде, теріс бағам айырмасының сомасына:
- Дт 7430 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан болған іске асырылмаған ш ы ғ ы с т а р "
- Кт 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша дисконт",
- 2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша дисконт";
- 2) теріс бағам айырмасының сомасына:
- Дт 7430 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан болған іске асырылмаған ш ы ғ ы с т а р "
- Кт 1030 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
- 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы " ,
- 2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",
- 2020 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген с ы й а қ ы " ;
және бір мезгілде, оң бағам айырмасының сомасына:
- Дт 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді

инвестициялар бойынша дисконт",
2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді
инвестициялар бойынша дисконт"
Кт 6250 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с т е р " .

26. Осы Нұсқаулықтың 23-тармағына сәйкес, эмитент өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақыны өтеген кезде сыйақы есептелгеннен кейін алынған сыйақы сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады :

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"
Кт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер",
1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
с ы й а қ ы " ,
2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер",
2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
с ы й а қ ы " .

27. Осы Нұсқаулықтың 23 және 24-тармақтарына сәйкес, өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздарды сатқан кезде, сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт амортизациясы (жеңілдік) есептелгеннен кейін, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады :

амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:
Дт 1130 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар"
Кт 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді
инвестициялар бойынша сыйлықақы",
2020 03 "Сатып алынған, өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді
инвестициялар бойынша сыйлықақы";
амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:
Дт 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді
инвестициялар бойынша дисконт",
2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді
инвестициялар бойынша дисконт"
Кт 1130 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар";
өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміленің
с о м а с ы н а :

- Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"
- Кт 1130 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер",
1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
сыйақы",
2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",
2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер",
2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
сыйақы";

өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздарды сату бойынша жасалған мәміленің сомасы олардың есепке алу құнынан асқан жағдайда, айырманың сомасына:

- Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

- Кт 6280 09 "Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан кірістер";
өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздарды есепке алу құны олардың сату бойынша жасалған мәміленің сомасынан асқан жағдайда, айырманың сомасына:

- Дт 7470 10 "Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан болған шығыстар"

- Кт 1030 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар".

28. Осы Нұсқаулықтың 23 және 24-тармақтарына сәйкес, эмитент өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздарды өтеген кезде, сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін, өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың эмитентінен түскен ақша сомасына мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

- Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

- Кт 1030 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер",
1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
сыйақы",
2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",
2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
есептелген кірістер",
2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
сыйақы".

4. Сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздар құнсызданған кездегі есеп

29. Қор әрбір есепті күнге сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың құнсыздануына тест өткізеді. Сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың құнсыздануы ықтимал екендігін көрсететін белгілер болған жағдайда, құнсызданудан болатын шығын есептеледі.

30. Сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздар бойынша құнсызданудан болатын шығынды жабуға арналған резервтер (провизиялар) құрған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 7440 01 "Бағалы қағаздар бойынша резервтерді (провизияларды) қалыптастыру бойынша шығыстар"
Кт 1290 23 "Бағалы қағаздар бойынша залалдарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)".

31. Сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың құнсызданудан болатын шығындарды жабуға арналған резервтер (провизиялар) азайған (жойылған) кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 1290 23 "Бағалы қағаздар бойынша залалдарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)"
Кт 6240 01 "Бағалы қағаздар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кірістер".

32. Қалыптастырылған резервтер (провизиялар) есебінен сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын құнсызданған бағалы қағаздарды есептен шығарған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 1290 23 "Бағалы қағаздар бойынша залалдарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)"
Кт 1030 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",
2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",
2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар".

33. Эмитент резервтер (провизиялар) есебінен есептен шығарылған сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың құнын өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 6240 01 "Бағалы қағаздар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кірістер".

34. Қор сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың құнсыздануынан болған шығындарды өтеу туралы шешім қабылдаған кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1280 10 "Басқа да дебиторлық берешек"

Кт 6240 01 "Бағалы қағаздар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кірістер".

35. Қор сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың құнсыздануынан болған шығындарды өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ұлттық валютамен ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 1280 10 "Басқа да дебиторлық берешек".

36. Қор халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының талаптарына сәйкес әрбір есепті күнге сату үшін қолда бар және өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың құнсыздануынан болған шығындарды өтеу бойынша дебиторлық берешектің құнсыздануына тест өткізеді.

5-тарау. Зейнетақы активтерін салымдарға орналастыру бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі

37. Зейнетақы активтерін екінші деңгейдегі банктердегі салымдарға орналастырған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1150 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",

1150 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша қысқа мерзімді салымдар",

1150 04 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",

1150 05 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар",

1150 06 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда

- орналастырылған басқа да қысқа мерзімді салымдар",
- 2040 01 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар",
- 2040 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар",
- 2040 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да ұзақ мерзімді салымдар"
- Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)";
- мәміле бойынша шығындар сомасына:
- Дт 1150 12 "Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша с ы й л ы қ а қ ы " ,
- 2040 09 "Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша с ы й л ы қ а қ ы "
- Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)".

38. Орналастырған күні тиесілі сыйақы алу талабымен зейнетақы активтерін салымдарға орналастырған жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге а с ы р ы л а д ы :

- Дт 1150 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша қысқа мерзімді с а л ы м д а р " ,
- 1150 04 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 05 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар",
- 1150 06 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да қысқа мерзімді салымдар",
- 2040 01 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының

- жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар",
- 2040 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар",
- 2040 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да ұзақ мерзімді салымдар"
- Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)",
- 1150 11 "Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша дисконт",
- 2040 08 "Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша дисконт".
39. Салымдар бойынша сыйақы есептеген кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:
- Дт 1270 22 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 23 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 28 "Сыйақы түрінде есептелген басқа да кірістер",
- 2170 23 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 28 "Сыйақы түрінде есептелген басқа да кірістер"
- Кт 6110 29 "Талап ету салымдары бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер",

6110 30 "Мерзімді салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер",

6110 31 "Шартты салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер",

6110 34 "Сыйақы алуға байланысты басқа да кірістер".

40. Салымдар бойынша шығындарды амортизациялаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7310 10 "Орналастырылған салымдар бойынша сыйлықақы амортизациясы бойынша шығыстар"

Кт 1150 12 "Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы",

2040 09 "Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы".

41. Салымдар бойынша бұрын алынған сыйақы түріндегі дисконтты (жеңілдікті) амортизациялаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1150 11 "Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша дисконт",

2040 08 "Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша дисконт"

Кт 6110 05 "Орналастырылған салымдар бойынша дисконт амортизациясы бойынша кірістер".

42. Құны шетел валютасымен көрсетілген салымдарды валюталарды айырбастау бағамы бойынша қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) оң бағам айырмасының сомасына:

Дт 1150 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",

1150 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша қысқа мерзімді салымдар",

1150 04 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",

1150 05 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар",

1150 06 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының

- жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 12 "Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша с ы й л ы қ а қ ы " ,
- 1270 22 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 23 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 28 "Сыйақы түрінде есептелген басқа да кірістер",
- 2040 01 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар",
- 2040 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар",
- 2040 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да ұзақ мерзімді салымдар",
- 2040 09 "Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша с ы й л ы қ а қ ы " ,
- 2170 23 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 28 "Сыйақы түрінде есептелген басқа да кірістер"
- Кт 6250 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан іске асырылмаған к і р і с т е р " ;

- және бір мезгілде, теріс бағам айырмасының сомасына:
- Дт 7430 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар"
- Кт 1150 11 "Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша дисконт",
- 2040 08 "Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша дисконт";
- 2) теріс бағам айырмасының сомасына:
- Дт 7430 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыстар"
- Кт 1150 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 04 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 05 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар",
- 1150 06 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 12 "Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша сыйлықақы",
- 1270 22 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 23 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",

- 1270 28 "Сыйақы түрінде есептелген басқа да кірістер",
2040 01 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар",
2040 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар",
2040 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да ұзақ мерзімді салымдар",
2040 09 "Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша с ы й л ы қ а қ ы " ,
2170 23 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде е с е п т е л г е н к і р і с т е р " ,
2170 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде е с е п т е л г е н к і р і с т е р " ,
2170 28 "Сыйақы түрінде есептелген басқа да кірістер";
ж ә н е б і р м е з г і л д е ,
Дт 1150 11 "Орналастырылған қысқа мерзімді салымдар бойынша д и с к о н т " ,
2040 08 "Орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар бойынша дисконт"
Кт 6250 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан іске асырылмаған к і р і с т е р " .

43. Осы Нұсқаулықтың 39-тармағына сәйкес салымдар бойынша бұрын есептелген сыйақыны алған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге а с ы р ы л а д ы :

- Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (з е й н е т а қ ы а к т и в т е р і) "
Кт 1270 22 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша салымдары бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
1270 23 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде

- есептелген кірістер",
- 1270 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 1270 28 "Сыйақы түрінде есептелген басқа да кірістер",
- 2170 23 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған мерзімді салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған шартты салымдар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",
- 2170 28 "Сыйақы түрінде есептелген басқа да кірістер".

44. Салымның негізгі сомасын өтеген кезде, мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

- Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"
- Дт 1150 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 04 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 05 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар",
- 1150 06 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да қысқа мерзімді салымдар",
- 2040 01 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар",
- 2040 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының

жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар",
2040 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да ұзақ мерзімді салымдар".

45. Қор халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының талаптарына сәйкес әрбір есепті күнге екінші деңгейдегі банктерге орналастырылған салымдардың құнсыздануына тест өткізеді. Орналастырылған салымдардың құнсыздануы ықтимал екендігін көрсететін белгілер болған жағдайда, құнсызданудан болатын шығын есептеледі.

46. Орналастырылған салымдар бойынша құнсызданудан болатын шығындарды жабуға арналған резервтер (провизиялар) құрған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7440 02 "Орналастырылған салымдар бойынша резервтерді (провизияларды) қалыптастыру бойынша шығыстар"

Кт 1290 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша залалдарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)".

47. Орналастырылған салымдар бойынша құнсызданудан болатын шығындарды жабуға қалыптастырылған провизиялар азайған (жойылған) кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1290 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша залалдарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)"

Кт 6240 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кірістер".

48. Орналастырылған салымдарды қалыптастырылған провизиялар есебінен есептен шығарған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1290 24 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша залалдарды жабуға арналған резервтер (провизиялар)"

Кт 1150 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бір түнге орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",

- 1150 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған талап ету бойынша салымдар",
- 1150 04 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді салымдар",
- 1150 05 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған қысқа мерзімді шартты салымдар",
- 1150 06 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да қысқа мерзімді салымдар",
- 2040 01 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді салымдар",
- 2040 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған ұзақ мерзімді шартты салымдар",
- 2040 03 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған басқа да ұзақ мерзімді салымдар".

49. Резервтер (провизиялар) есебінен есептен шығарылған салымдардың құнын өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

Кт 6240 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кірістер".

50. Қор салымдардың құнсыздануынан болған шығындарды өтеу туралы шешім қабылдаған кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1280 10 "Басқа да дебиторлық берешек"

Кт 6240 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда орналастырылған салымдар бойынша құрылған резервтерді (провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кірістер".

51. Қор салымдардың құнсыздануынан болған шығындарды өтеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары

(зейнетақы активтері)"

Кт 1280 10 "Басқа да дебиторлық берешек".

52. Қор халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының талаптарына сәйкес әрбір есепті күнге салымдардың құнсыздануынан болған шығындарды өтеу бойынша дебиторлық берешектің құнсыздануына тест өткізеді.

6-тарау. Борыштық және үлестік бағалы қағаздарды санаттар бойынша қайта жіктеудің бухгалтерлік есебі

53. Борыштық бағалы қағаздарды "сату үшін қолда бар бағалы қағаздар" және "саудаға арналған бағалы қағаздар" санаттарынан "өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздар" санатына көшірген кезде, осы Нұсқаулықтың 10–12 аралығындағы тармақтарына сәйкес сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептеліп, қайта жіктелетін борыштық бағалы қағаздар әділ құны бойынша қайта бағаланғаннан кейін, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

борыштық бағалы қағаздардың номиналдық құнына:

Дт 1030 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",

2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар"

Кт 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",

1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар";

борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақы сомасына:

Дт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер" (өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың жеке шоты),

1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы" (өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың жеке шоты),

2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер" (өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың жеке шоты),

2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы" (өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың жеке шоты)

Кт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер" (сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың жеке шоты),

- 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер" (саудаға арналған бағалы қағаздардың жеке шоты),
- 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы" (саудаға арналған бағалы қағаздардың жеке шоты),
- 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы" (сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың жеке шоты),
- 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер" (сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың жеке шоты),
- 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген сыйақы" (сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың жеке шоты);
амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:
- Дт 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2020 03 "Сатып алынған, өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы"
- Кт 1120 03 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 1140 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2030 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы";
амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:
- Дт 1120 02 "Саудаға арналған, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",
- 1140 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",
- 2030 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша дисконт"
- Кт 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша дисконт",
- 2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша дисконт";
борыштық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша оң қайта бағалау сомасына:
- Дт 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді

- инвестициялар бойынша дисконт",
- 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша дисконт",
- 2020 03 "Сатып алынған, өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы"
- Кт 1120 04 "Саудаға арналған қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",
- 1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",
- 2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету";
- борыштық бағалы қағаздарды әділ құны бойынша теріс қайта бағалау
- с о м а с ы н а :
- Дт 1120 05 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын теріс түзету",
- 1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",
- 2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету"
- Кт 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша дисконт",
- 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",
- 2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша дисконт",
- 2020 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы".

54. Борыштық және үлестік бағалы қағаздарды "саудаға арналған бағалы қағаздар" санатынан және борыштық бағалы қағаздарды "өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздар" санатынан "сату үшін қолда бар бағалы қағаздар" санатына көшірген кезде, осы Нұсқаулықтың 10–12 аралығындағы және 19-тармақтарына сәйкес сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептеліп, саудаға арналған қайта жіктелетін бағалы қағаздар әділ құны бойынша қайта бағаланғаннан кейін және/немесе осы Нұсқаулықтың 23 және 24-тармақтарына сәйкес өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздар бойынша сыйақы, сыйлықақы немесе дисконт (жеңілдік) амортизациясы есептелгеннен кейін, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

борыштық бағалы қағаздардың номиналдық құнына және үлестік бағалы
 қағаздарды есепке алу құнына:

Дт 1140 01 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық
 инвестициялар",
 2030 01 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық
 инвестициялар"

Кт 1030 01 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
 1120 01 "Саудаға арналған қаржы активтері",
 2020 01 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар";
 борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген сыйақы сомасына:

Дт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
 есептелген кірістер" (сату үшін қолда бар бағалы
 қағаздардың жеке шоты),
 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
 сыйақы" (сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың жеке
 шоты),
 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
 есептелген кірістер" (сату үшін қолда бар бағалы
 қағаздардың жеке шоты),
 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
 сыйақы" (сату үшін қолда бар бағалы қағаздардың жеке
 шоты)

Кт 1270 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
 есептелген кірістер" (өтеуге дейін ұсталатын бағалы
 қағаздардың жеке шоты),
 1270 04 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
 сыйақы" (өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың жеке
 шоты),
 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
 есептелген кірістер" (саудаға арналған бағалы қағаздардың
 жеке шоты),
 2170 01 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы түрінде
 есептелген кірістер" (өтеуге дейін ұсталатын бағалы
 қағаздардың жеке шоты),
 2170 03 "Бағалы қағаздар бойынша бұрынғы ұстаушылар есептеген
 сыйақы" (өтеуге дейін ұсталатын бағалы қағаздардың жеке
 шоты);

амортизацияланбаған сыйлықақы сомасына:

Дт 1140 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық

- инвестициялар бойынша сыйлықақы",
 2030 03 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша сыйлықақы"
- Кт 1120 03 "Саудаға арналған сатып алынған қаржы активтері бойынша с ы й л ы қ а қ ы " ,
 1130 03 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы",
 2020 03 "Сатып алынған, өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша сыйлықақы";
 амортизацияланбаған дисконт (жеңілдік) сомасына:
 Дт 1120 02 "Саудаға арналған сатып алынған қаржы активтері бойынша д и с к о н т " ,
 1130 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған қысқа мерзімді инвестициялар бойынша дисконт",
 2020 02 "Өтеуге дейін ұсталатын сатып алынған ұзақ мерзімді инвестициялар бойынша дисконт"
- Кт 1140 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған қаржылық инвестициялар бойынша дисконт",
 2030 02 "Сату үшін қолда бар, сатып алынған ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар бойынша дисконт";
 борыштық және үлестік бағалы қағаздарды әділ құны бойынша оң қайта бағалау с о м а с ы н а :
 Дт 1140 04 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету",
 2030 04 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын оң түзету"
- Кт 1120 04 "Саудаға арналған қаржы активтерінің әділ құнын оң түзету" ;
 борыштық және үлестік бағалы қағаздарды әділ құны бойынша оң қайта бағалау с о м а с ы н а :
 Дт 1120 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету"
 Кт 1140 05 "Сату үшін қолда бар қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету",
 2030 05 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялардың әділ құнын теріс түзету".

7-тарау. Зейнетақы активтерін тазартылған қымбат металдарға орналастыру бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі

55. Зейнетақы активтерін тазартылған қымбат металдарға орналастырған кезде Лондон Қымбат металдар нарығы қауымдастығының ағымдағы фиксингі бойынша мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1150 07 "Тазартылған қымбат металдар",
1150 09 "Металл шоттарда орналастырылған тазартылған қымбат металдар",

2040 04 "Тазартылған қымбат металдар"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)";

мәміле бойынша шығындар сомасына:

Дт 1150 07 "Тазартылған қымбат металдар",
1150 09 "Металл шоттарда орналастырылған тазартылған қымбат металдар",

2040 04 "Тазартылған қымбат металдар"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)".

56. Сатып алынған тазартылған қымбат металдар әділ құны бойынша қайта бағаланған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

егер тазартылған қымбат металдардың әділ құны олардың есепке алу құнынан жоғары болса:

Дт 1150 07 "Тазартылған қымбат металдар",
1150 09 "Металл шоттарда орналастырылған тазартылған қымбат металдар",

2040 04 "Тазартылған қымбат металдар"

Кт 6280 03 "Тазартылған қымбат металдарды қайта бағалаудан іске асырылмаған кірістер";

егер тазартылған қымбат металдарды есепке алу құны олардың әділ құнынан жоғары болса:

Дт 7470 04 "Тазартылған қымбат металдарды қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыстар"

Кт 1150 07 "Тазартылған қымбат металдар",
1150 09 "Металл шоттарда орналастырылған тазартылған қымбат металдар",

2040 04 "Тазартылған қымбат металдар".

57. осы Нұсқаулықтың 56-тармағына сәйкес, сатып алынған тазартылған қымбат металдарды сатқан кезде тазартылған қымбат металдар әділ құны

бойынша қайта бағаланғаннан кейін, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

тазартылған қымбат металдарды сату бойынша жасалған мәміленің сомасына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

Кт 1150 07 "Тазартылған қымбат металдар",
1150 09 "Металл шоттарда орналастырылған тазартылған қымбат
металдар",
2040 04 "Тазартылған қымбат металдар";

тазартылған қымбат металдарды сату бойынша жасалған мәміленің сомасы оларды есепке алу құнынан жоғары болса, айырманың сомасына:

Дт 1060 01 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

Кт 6280 01 "Тазартылған қымбат металдарды сатып алудан-сатудан
кіріс";

егер тазартылған қымбат металдарды есепке алу құны оларды сату бойынша жасалған мәміленің сомасынан жоғары болса, айырманың сомасына:

Дт 7470 01 "Тазартылған қымбат металдарды сатып алудан-сатудан
шығыстар"

Кт 1150 07 "Тазартылған қымбат металдар",
1150 09 "Металл шоттарда орналастырылған тазартылған қымбат
металдар",
2040 04 "Тазартылған қымбат металдар".

8-тарау. Кері РЕПО операцияларының бухгалтерлік есебі

58. Зейнетақы активтерімен "кері РЕПО" операциясы жасалған кезде (бағалы қағаздарға айырбастау арқылы ақша ұсынған кезде) мәміле сомасына мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1150 01 "Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)";
бір мезгілде,

Кіріс 8970 "Депо" шоты" (Қордың зейнетақы активтерінің есебінен сатып алынған, кері РЕПО операциясы бойынша алынған бағалы қағаздардың номиналдық құнын есепке алуға арналған қосалқы шот ашу арқылы).

59. Кері РЕПО операциясы кезеңінде сыйақы есептеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 1270 02 "Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер"
Кт 6110 04 "Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары бойынша сыйақы алуға байланысты кірістер".

60. Бұрын алған бағалы қағаздарды кері РЕПО операциясы бойынша өткізген кезде кері РЕПО операциясы бойынша есептелген сыйақы сомасына және кері РЕПО мәмілесін жабу сомасына (осы мәміле жасалған сәтте белгіленген мәмілені жабу құны) мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 1270 02 "Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары бойынша сыйақы түрінде есептелген кірістер",

1150 01 "Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары";
және бір мезгілде,

Шығыс 8970 "Депо" шоты" (Қордың зейнетақы активтерінің есебінен сатып алынған, кері РЕПО операциясы бойынша алынған бағалы қағаздардың номиналдық құнын есепке алуға арналған бөлек қосалқы шот ашу арқылы).

9-тарау. Туынды қаржы құралдарымен операциялардың бухгалтерлік есебі 1. Форвардпен операцияларды есепке алу

61. Сатып алушы/сатушы белгілі бір мерзім өткеннен кейін келісілген талаптармен болашақта базалық актив сатып алу/сату жөнінде өзіне міндеттеме алатын туынды құралмен операция жүргізген кезде (бұдан әрі – форвард) мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 8300 01 "Қаржы активтерін сатып алу бойынша шартты талаптар"

Кт 8600 01 "Қаржы активтерін сату бойынша шартты міндеттемелер".

62. Форвардты Қордың есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалаған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) форвардтың әділ құнының оң өзгеру сомасына:

Дт 1280 03 "Форвард мәмілесі бойынша талаптар"

Кт 6290 02 "Бағалы қағаздар бойынша форвард мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс",

6290 03 "Шетел валютасы бойынша форвард мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс",

6290 04 "Тазартылған қымбат металдар бойынша форвард мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс";

2) форвардтың әділ құнының теріс өзгеру сомасына:

Дт 7480 02 "Бағалы қағаздар бойынша форвард мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыс",
7480 03 "Шетел валютасы бойынша форвард мәмілесін қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыс",
7480 04 "Тазартылған қымбат металдар бойынша форвард мәмілесін қайта бағалаудан болған іске асырылмаған шығыс"
Кт 3390 02 "Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер";
3) форвардтың әділ құнын есептегі оң/теріс түзету сомасына:
Дт 3390 02 "Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер"
Кт 1280 03 "Форвард мәмілесі бойынша талаптар".

63. Ашық позицияны жабу және/немесе форвардты орындау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) Қор нетто негізде есеп айырысқан жағдайда ақша аударған кезде:
Дт 3390 02 "Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер"
Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)";

2) нетто негізде есеп айырысқан жағдайда қарсы әріптестен ақша алған кезде:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 1280 03 "Форвард мәмілесі бойынша талаптар";
3) форвард талаптарына сәйкес базалық актив сатып алған кезде:
сатып алынған базалық актив құнына:

Дт 1120 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",
1130 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
1140 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

1150 "Басқа да қысқа мерзімді инвестициялар",

2020 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",

2030 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",

2040 "Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",

3390 02 "Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)",

1280 03 "Форвард мәмілесі бойынша талаптар";

4) базалық активті форвард талаптарына сәйкес сатқан кезде:
сатылатын актив құнына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары

(зейнетақы активтері)",

- 3390 02 "Форвард мәмілесі бойынша міндеттемелер"
Кт 1120 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",
1130 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",
1140 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық
инвестициялар",
1150 "Басқа да қысқа мерзімді инвестициялар",
1280 03 "Форвард мәмілесі бойынша талаптар",
2020 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",
2030 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық
инвестициялар",
2040 "Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар";

5) форвардты базалық актив сатып алуға/сатуға қайта бағалаудан іске асырылған кірістер сомасына:

- Дт 6290 02 "Бағалы қағаздар бойынша форвард мәмілесін қайта
бағалаудан іске асырылмаған кіріс",
6290 03 "Шетел валютасы бойынша форвард мәмілесін қайта
бағалаудан іске асырылмаған кіріс",
6290 04 "Тазартылған қымбат металдар бойынша форвард мәмілесін
қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс"
Кт 6290 10 "Форвард мәмілесі бойынша кірістер",
7480 02 "Бағалы қағаздар бойынша форвард мәмілесін қайта
бағалаудан іске асырылмаған шығыс",
7480 03 "Шетел валютасы бойынша форвард мәмілесін қайта
бағалаудан іске асырылмаған шығыс",
7480 04 "Тазартылған қымбат металдар бойынша форвард мәмілесін
қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс";

б) форвардты бағалы қағаздар сатып алуға/сатуға қайта бағалаудан іске асырылған кірістер сомасына:

- Дт 6290 02 "Бағалы қағаздар бойынша форвард мәмілесін қайта
бағалаудан іске асырылмаған кіріс",
6290 03 "Шетел валютасы бойынша форвард мәмілесін қайта
бағалаудан іске асырылмаған кіріс",
6290 04 "Тазартылған қымбат металдар бойынша форвард мәмілесін
қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс",
7480 10 "Форвард мәмілесі бойынша шығыстар"
Кт 7480 02 "Бағалы қағаздар бойынша форвард мәмілесін қайта
бағалаудан іске асырылмаған шығыс",
7480 03 "Шетел валютасы бойынша форвард мәмілесін қайта

бағалаудан іске асырылмаған шығыс",
7480 04 "Тазартылған қымбат металдар бойынша форвард мәмілесін
қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыс";

7) форвард талаптарына сәйкес шартты талаптар мен шартты міндеттемелер
с о м а с ы н а :

Дт 8600 01 "Қаржы активтерін сату бойынша шартты міндеттемелер"

Кт 8300 01 "Қаржы активтерін сатып алу бойынша шартты талаптар".

2. Фьючерспен операцияларды есепке алу

64. Сатып алушы/сатушы белгілі бір мерзім өткеннен кейін
ұйымдастырылған нарықта белгіленген стандартты талаптарға сәйкес базалық
актив сатып алу/сату жөнінде өзіне міндеттеме алатын туынды құралмен
операция (бұдан әрі – фьючерс) жүргізген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар
ж ү з е г е а с ы р ы л а д ы :

фьючерс сатып алу бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:

Дт 8300 02 "Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты талаптар"

Кт 8600 02 "Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты
м і н д е т т е м е л е р " ;

фьючерсті сату бойынша шартты талаптар мен шартты міндеттемелер
с о м а с ы н а :

Дт 8300 03 "Қаржы фьючерстерін сату бойынша шартты талаптар"

Кт 8600 03 "Қаржы фьючерстерін сату бойынша шартты міндеттемелер".

65. Фьючерс бойынша маржа төлеген кезде мынадай бухгалтерлік жазба
ж ү з е г е а с ы р ы л а д ы :

Дт 1610 02 "Брокерлермен есеп айырысу"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

66. Фьючерс жасағаны үшін брокерге комиссия төлеген кезде мынадай
бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7470 82 "Брокерлік және дилерлік қызмет бойынша қызмет көрсетуі
үшін комиссиялық шығыстар"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

67. Қордың есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен фьючерсті әділ құны
бойынша қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге
а с ы р ы л а д ы :

1) фьючерстің әділ құнының оң өзгеру сомасына:

Дт 1280 02 "Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар"

Кт 6290 01 "Фьючерс мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с " ;

2) фьючерстің әділ құнының теріс өзгеру сомасына:

Дт 7480 01 "Фьючерс мәмілесін қайта бағалаудан болған іске
а с ы р ы л м а ғ а н ш ы ғ ы с "

Кт 3390 01 "Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер";

3) фьючерстің әділ құнының есептегі оң/теріс өзгеру сомасына:

Дт 3390 01 "Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер"

Кт 1280 02 "Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар".

68. Фьючерс бойынша қосымша маржа төлеген немесе есептегі фьючерс бойынша маржаның рұқсат етілетін сомасын есептен шығарған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) Қордың қосымша төлеген маржа сомасына:

Дт 1610 02 "Брокерлермен есеп айырысулар"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(з ей н е т а қ ы а к т и в т е р і)";

2) есептегі рұқсат етілетін маржаны есептен шығарған кезде:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(з ей н е т а қ ы а к т и в т е р і) "

Кт 1610 02 "Брокерлермен есеп айырысулар".

69. Фьючерстің ашық позициясын жабу күні фьючерстің құнын нетто негізде ақшамен өтеген (ашық позицияны жабу) жағдайда, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

фьючерсті нетто негізде өтеген кезде:

Дт 3390 01 "Фьючерс мәмілесі бойынша міндеттемелер"

Кт 1610 02 "Брокерлермен есеп айырысулар";

қарсы әріптес фьючерсті нетто негізде өтеген кезде:

Дт 1610 02 "Брокерлермен есеп айырысулар"

Кт 1280 02 "Фьючерс мәмілесі бойынша талаптар";

фьючерсті қайта бағалаудан іске асырылған кірістер

с о м а с ы н а :

Дт 6290 01 "Фьючерс мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с "

Кт 7480 01 "Фьючерс мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
ш ы ғ ы с " ,

6290 09 "Фьючерс мәмілелері бойынша кірістер";

фьючерсті қайта бағалаудан іске асырылған шығыстар сомасына:

Дт 6290 01 "Фьючерс мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с " ,

7480 09 "Фьючерс мәмілелері бойынша шығыстар"
Кт 7480 01 "Фьючерс мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
шығыс";

фьючерс сатып алу бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:
Дт 8600 02 "Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты
міндеттемелер"

Кт 8300 02 "Қаржы фьючерстерін сатып алу бойынша шартты талаптар";
фьючерсті сату бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:
Дт 8600 03 "Қаржы фьючерстерін сату бойынша шартты міндеттемелер"
Кт 8300 03 "Қаржы фьючерстерін сату бойынша шартты талаптар".

3. Опционмен операцияларды есепке алу

70. Бір тарап екінші тараптан соған сәйкес келісілген талаптармен болашақта келісімді баға бойынша базалық актив сатып алу немесе сату құқығын сатып алатын туынды құралмен "колл"/"пут" операциясын жүзеге асырған кезде (бұдан әрі – сатып алынған опцион), мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

1) шартты міндеттемелер сомасына:
Дт 8300 06 "Сатып алынған опцион - "колл" мәмілелері",
8300 07 "Сатып алынған опцион - "пут" мәмілелері"
Кт 8600 06 "Сатып алынған опцион "колл" - контршот мәмілелері",
8600 07 "Сатып алынған опцион "пут" - контршот мәмілелері";

2) сатып алынған "колл"/"пут" опционы бойынша төленген сыйлықақы
с о м а с ы н а :

Дт 1280 04 "Опцион мәмілесі бойынша талаптар"
Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

71. Сатып алынған "колл"/"пут" опционын әділ құны бойынша қайта бағалаған кезде Қордың есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен, сондай-ақ опционды жабу күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатып алынған опционның әділ құнының оң өзгеру сомасына:
Дт 1280 04 "Опцион мәмілесі бойынша талаптар"
Кт 6290 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с " ;

2) сатып алынған опционның әділ құнының теріс өзгеру сомасына:
Дт 7480 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с "

Кт 1280 04 "Опцион мәмілесі бойынша талаптар".

72. Ашық позицияны жабу немесе сатып алынған "колл"/"пут" опционын

орындау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатып алынған "колл"/"пут" опционының талаптары бойынша шартты талаптар мен шартты міндеттемелер сомасына:

Дт 8600 06 "Сатып алынған опцион "колл" - контршот мәмілелері",

8600 07 "Сатып алынған опцион "пут" - контршот мәмілелері"

Кт 8300 06 "Сатып алынған опцион - "колл" мәмілелері",

8300 07 "Сатып алынған опцион - "пут" мәмілелері";

2) қарсы әріптес сатып алынған "колл"/"пут" опционының құнын ақшамен өтеген (ашық позицияны жабу) кезде:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 1280 04 "Опцион мәмілесі бойынша талаптар";

3) сатып алынған "колл" опционының талаптарына сәйкес базалық актив с а т ы п а л ғ а н к е з д е :

сатып алынған активтер құнына:

Дт 1120 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",

1130 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",

1140 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

1150 "Басқа да қысқа мерзімді инвестициялар",

2020 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",

2030 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",

2040 "Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар"

Кт 1280 04 "Опцион мәмілесі бойынша талаптар",

1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)";

4) сатып алынған "пут" опционының талаптарына сәйкес базалық активті с а т қ а н к е з д е :

сатылатын активтер құнына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)"

Кт 1280 04 "Опцион мәмілесі бойынша талаптар",

1120 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",

1130 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",

1140 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

1150 "Басқа да қысқа мерзімді инвестициялар",

2020 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",
2030 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық
инвестициялар",
2040 "Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар";
5) сатып алынған "колл"/"пут" опционы бойынша іске асырылған кірістер

с о м а с ы н а :

Дт 6290 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с "

Кт 6290 11 "Опцион мәмілелері бойынша кірістер",
7480 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
ш ы ғ ы с " ;

б) сатып алынған "колл"/"пут" опционы бойынша іске асырылған шығыстар
с о м а с ы н а :

Дт 6290 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с " ,

7480 11 "Опцион мәмілелері бойынша шығыстар"
Кт 7480 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
ш ы ғ ы с " .

73. Бір тарап екінші тарапқа соған сәйкес келісілген талаптармен болашақта келісімді баға бойынша базалық актив сатып алу немесе сату құқығын сататын туынды құралмен "колл"/"пут" операциясын жүзеге асырған кезде (бұдан әрі – сатылған опцион), мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 8300 08 "Сатылған опцион-"пут" – контршот мәмілелері",

8300 09 "Сатылған опцион-"колл" – контршот мәмілелері"

Кт 8600 08 "Сатылған опцион-"пут" мәмілелері",

8600 09 "Сатылған опцион-"колл" мәмілелері";

алынған сыйлықақы сомасына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(з ей н е т а қ ы а к т и в т е р і) "

Кт 3390 03 "Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер".

74. Сатылған "колл"/"пут" опционын Қордың есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен әділ құны бойынша қайта бағалаған кезде, сондай-ақ опционды жабу күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатылған "колл"/"пут" опционының әділ құнының оң өзгеру сомасына:

Дт 3390 03 "Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер"

Кт 6290 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с " ;

2) сатылған "колл"/"пут" опционының әділ құнының теріс өзгеру сомасына:

Дт 7480 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған

Ш Ы Ғ Ы С "

Кт 3390 03 "Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер".

75. Ашық позицияны жабу немесе сатылған "колл"/"пут" опционын орындау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

1) сатылған "колл"/"пут" опционының талаптарына сәйкес шартты талаптар мен шартты міндеттемелер сомасына:

Дт 8600 08 "Сатылған опцион - "пут" мәмілелері",

8600 09 "Сатылған опцион - "колл" мәмілелері"

Кт 8300 08 "Сатылған опцион - "пут" – контршот мәмілелері",

8300 09 "Сатылған опцион - "колл" – контршот мәмілелері";

2) қарсы әріптес сатылған "колл"/"пут" опционының құнын өтеген (ашық позицияны жабу) кезде:

Дт 3390 03 "Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)";

3) сатылған "пут" опционының талаптарына сәйкес базалық активті сатқан жағдайда:

сатылатын активтер сомасына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)",

3390 03 "Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер"

Кт 1120 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",

1130 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",

1140 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

1150 "Басқа да қысқа мерзімді инвестициялар",

2020 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",

2030 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",

2040 "Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар";

4) сатылған "колл" опционының талаптарына сәйкес базалық актив сатып алынған кезде:

сатып алынған активтер құнына:

Дт 1120 "Саудаға арналған қысқа мерзімді қаржы активтері",

1130 "Өтеуге дейін ұсталатын қысқа мерзімді инвестициялар",

1140 "Сату үшін қолда бар қысқа мерзімді қаржылық инвестициялар",

1150 "Басқа да қысқа мерзімді инвестициялар",

2020 "Өтеуге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді инвестициялар",

2030 "Сату үшін қолда бар ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",
2040 "Басқа да ұзақ мерзімді қаржылық инвестициялар",
3390 03 "Опцион мәмілесі бойынша міндеттемелер"
Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары (зейнетақы активтері)";

5) сатылған "колл"/"пут" опционы бойынша іске асырылған кірістер
с о м а с ы н а :

Дт 6290 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс"

Кт 6290 11 "Опцион мәмілелері бойынша кірістер",
7480 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыс";

6) сатылған "колл"/"пут" опционы бойынша іске асырылған шығыстар
с о м а с ы н а :

Дт 6290 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс",

7480 11 "Опцион мәмілелері бойынша шығыстар"
Кт 7480 05 "Опцион мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыс".

4. Валюталық своппен операцияларды есепке алу

76. Алдын ала келісілген мерзім ішінде соған сәйкес бір валютаны екінші валютаға айырбастау туралы келісім (бұдан әрі – валюталық своп) жасалатын туынды құралмен операция жүзеге асырған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

Дт 1280 06 "Своп мәмілесі бойынша талаптар"

Кт 3390 05 "Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер";

және бір мезгілде, валюталарды кері айырбастау бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына баланстан тыс есепте былайша көрсетіледі:

Дт 8300 12 "Басқа да туынды қаржы құралдары бойынша шартты талаптар"

Кт 8600 12 "Басқа да туынды қаржы құралдары бойынша шартты міндеттемелер".

77. Валюталық свопты валюталау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

алынатын валюта сомасына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары

(зейнетақы активтері)"
Кт 1280 06 "Своп мәмілесі бойынша талаптар";
аударылатын валюта сомасына:
Дт 3390 05 "Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер"
Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

78. Валюталық свопты әділ құны бойынша Қордың есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

әділ құнның оң өзгеру сомасына:
Дт 1280 06 "Своп мәмілесі бойынша талаптар"
Кт 6290 07 "Своп мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған
кіріс";

әділ құнның теріс өзгеру сомасына:
Дт 7480 07 "Своп мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыс"
Кт 3390 05 "Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер";
және бір мезгілде есептегі оң/теріс қайта бағалау сомасына:
Дт 3390 05 "Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер"
Кт 1280 06 "Своп мәмілесі бойынша талаптар".

79. Валюталық свопты жабу бойынша валюталау күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

шартты талаптар мен міндеттемелер сомасына:
Дт 8600 12 "Басқа да туынды қаржы құралдары бойынша шартты
міндеттемелер"
Кт 8300 12 "Басқа да туынды қаржы құралдары бойынша шартты
талаптар";

айырбасталатын валюта сомасына:
валюталық своптың құны оң болғанда:
Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)",
1280 06 "Своп мәмілесі бойынша талаптар";
валюталық своптың құны теріс болғанда:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)",
3390 05 "Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер"
Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

5. Пайыздық своппен операцияларды есепке алу

80. Тараптар соған сәйкес белгіленген және өзгермелі пайыздық ставканы қолдана отырып үнемі пайыздық төлемдермен алмасатын туынды құралмен операцияны (бұдан әрі – пайыздық своп) жүзеге асырған кезде, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

егер төлемдер пайыздық своптың талаптары бойынша өзгермелі пайыздық ставка бойынша көзделген, бірақ сомалар белгіленген пайыздық ставка бойынша алынған жағдайда:

Дт	8300	04	"Белгіленген пайыздық своп"
Кт	8300	05	"Өзгермелі пайыздық своп";

егер төлемдер пайыздық своптың талаптары бойынша белгіленген пайыздық ставка бойынша көзделген, бірақ сомалар өзгермелі пайыздық ставка бойынша алынған жағдайда:

Дт	8300	05	"Өзгермелі пайыздық своп"
Кт	8300	04	"Белгіленген пайыздық своп".

81. Пайыздық своп бойынша сыйақы түрінде кірістер мен шығыстар есептеген кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

кірістер сомасына:

Дт	1280	06	"Своп мәмілесі бойынша талаптар"
Кт	6110	34	"Сыйақы алуға байланысты басқа да кірістер";

шығыстар сомасына:

Дт	7310	25	"Сыйақы төлеуге байланысты басқа да шығыстар"
Кт	3390	05	"Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер".

82. Пайыздық свопты әділ құны бойынша Қордың есеп саясаты белгілеген кезеңділікпен қайта бағалаған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

оң айырма сомасына:

Дт	1280	06	"Своп мәмілесі бойынша талаптар"
Кт	6290	07	"Своп мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған кіріс";

теріс айырма сомасына:

Дт	7480	07	"Своп мәмілесін қайта бағалаудан іске асырылмаған шығыс"
Кт	3390	05	"Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер";

және бір мезгілде, есептегі оң/теріс қайта бағалау сомасына:

Дт	3390	05	"Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер"
Кт	1280	06	"Своп мәмілесі бойынша талаптар".

83. Мерзімді төлемдерді жүргізу күні осы Нұсқаулықтың 82-тармағына

сәйкес пайыздық свопты әділ құны бойынша қайта бағалау жүргізілгеннен кейін, мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

алынған сыйақы сомасына:

Дт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)"

Кт 1280 06 "Своп мәмілесі бойынша талаптар";
төленген сыйақы сомасына:

Дт 3390 05 "Своп мәмілесі бойынша міндеттемелер"

Кт 1060 61 "Ағымдағы шоттағы (инвестициялық шот) ақша қаражаттары
(зейнетақы активтері)".

84. Ашық позицияны жабу күні немесе пайыздық свопты жабу күні мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

пайыздық свопты сатып алу бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер

сомасына:

Дт 8300 04 "Белгіленген пайыздық своп"

Кт 8300 05 "Өзгермелі пайыздық своп";

пайыздық свопты сату бойынша шартты талаптар мен міндеттемелер

сомасына:

Дт 8300 05 "Өзгермелі пайыздық своп"

Кт 8300 04 "Белгіленген пайыздық своп".

10-тарау. Инвестициялық кірісті және комиссиялық сыйақыларды қалыптастыру бойынша операциялардың бухгалтерлік есебі

85. Инвестициялық кірісті қалыптастыру кезінде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

қазіргі бар кірістер сомасына:

Дт 6110 01 Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйақы алуға
байланысты кірістер",

6110 03 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша дисконт
амортизациясына байланысты кірістер",

6110 04 "Бағалы қағаздармен "кері РЕПО" операциялары бойынша
сыйақы алуға байланысты кірістер",

6110 05 "Орналастырылған салымдар бойынша дисконт амортизациясы
бойынша кірістер",

6110 29 "Талап ету салымдары бойынша сыйақы алуға байланысты
кірістер",

6110 30 "Мерзімді салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты
кірістер",

- 6110 31 "Шартты салымдар бойынша сыйақы алуға байланысты
к і р і с т е р " ,
- 6110 34 "Сыйақы алуға байланысты басқа да кірістер",
- 6150 01 "Саудаға арналған бағалы қағаздар құнының өзгеруінен
іске асырылмаған кірістер",
- 6240 01 "Бағалы қағаздар бойынша құрылған резервтерді
(провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кірістер",
- 6240 02 "Екінші деңгейдегі банктерде және банк операцияларының
жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда
орналастырылған салымдар бойынша құрылған резервтерді
(провизияларды) қалпына келтіруден (жоюдан) кірістер",
- 6250 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан іске асырылмаған
к і р і с т е р " ,
- 6280 01 "Тазартылған қымбат металдарды сатып алудан-сатудан
к і р і с т е р " ,
- 6280 03 "Тазартылған қымбат металдарды қайта бағалаудан іске
асырылмаған кірістер",
- 6280 09 "Бағалы қағаздарды сатып алудан-сатудан кірістер"
- Кт 5610 "Жиынтық пайда (жиынтық залал);
қазіргі бар шығыстар сомасына:
- Дт 5610 "Жиынтық пайда (жиынтық залал)"
- Кт 6280 01 "Тазартылған қымбат металдарды сатып алудан-сатудан
к і р і с т е р " ,
- 7310 02 "Сатып алынған бағалы қағаздар бойынша сыйлықақы
амортизациясына байланысты шығыстар",
- 7430 01 "Шетел валютасын қайта бағалаудан болған іске
асырылмаған шығыстар",
- 7440 01 "Бағалы қағаздар бойынша резервтерді (провизияларды)
қалыптастыру бойынша шығыстар",
- 7440 02 "Орналастырылған салымдар бойынша резервтерді
(провизияларды) қалыптастыру бойынша шығыстар",
- 7470 03 "Саудаға арналған бағалы қағаздардың құнын өзгертуден
болған іске асырылмаған шығыстар",
- 7470 04 "Тазартылған қымбат металдарды қайта бағалаудан болған
іске асырылмаған шығыстар",
- 7470 10 "Бағалы қағаздарды сатып алу-сатудан болған шығыстар",
- 7470 27 "Басқа да комиссиялық шығыстар".

86. Таза инвестициялық кірісті салымшылардың (алушылардың) жеке зейнетақы шоттарына есепке алған кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге

а с ы р ы л а д ы :

5610 "Жиынтық пайда (жиынтық залал)" шоты бойынша кредиттік қалдық

б о л ғ а н д а :

Дт 5610 "Жиынтық пайда (жиынтық залал)"

Кт 3390 65 "Жеке зейнетақы шоттарындағы жинақталған зейнетақы
қ а р а ж а т т а р ы " ;

5610 "Жиынтық пайда (жиынтық залал)" шоты бойынша дебеттік қалдық

б о л ғ а н д а :

Дт 3390 65 Жеке зейнетақы шоттарындағы жинақталған зейнетақы
қ а р а ж а т т а р ы

Кт 5610 "Жиынтық пайда (жиынтық залал)".

87. Қорға зейнетақы активтерінен тиесілі комиссиялық сыйақы сомасына
мынадай бухгалтерлік жазба жүзеге асырылады:

Дт 7470 27 "Басқа да комиссиялық шығыстар"

Кт 3380 62 "Зейнетақы активтерінен есептелген комиссиялық
с ы й а қ ы л а р " .

88. Қорға инвестициялық кірістен тиесілі комиссиялық сыйақыны есептеген
кезде мынадай бухгалтерлік жазбалар жүзеге асырылады:

комиссиялық сыйақының бұрын есептелген теріс мәні шегіндегі сомаға:

Дт 7470 27 "Басқа да комиссиялық шығыстар"

Кт 1280 10 "Басқа да дебиторлық берешек";

комиссиялық сыйақының бұрын есептелген теріс мәнінен асатын сомаға:

Дт 7470 27 "Басқа да комиссиялық шығыстар"

Кт 3380 61 "Инвестициялық кірістен есептелген комиссиялық
с ы й а қ ы л а р " .

89. Қорға тиесілі комиссиялық сыйақының теріс мәніне әкелген
инвестициялық кірістің теріс мәні туындаған кезде, мынадай бухгалтерлік
жазбалар жүзеге асырылады:

бұрын есептелген, бірақ төленбеген комиссиялық сыйақы шегіндегі сомаға:

Дт 3380 61 "Инвестициялық кірістен есептелген комиссиялық сыйақылар"

Кт 7470 27 "Басқа да комиссиялық шығыстар";

бұрын есептелген, бірақ төленбеген комиссиялық сыйақыдан асатын сомаға:

Дт 1280 10 "Басқа да дебиторлық берешек"

Кт 7470 27 "Басқа да комиссиялық шығыстар".